

του Κώστα Κουκουμάκα

Στις 28 Ιανουαρίου, με αφορμή τη Διεθνή Ημέρα Μνήμης του Εβραϊκού Ολοκαυτώματος, ο δήμαρχος Θεσσαλονίκης εκφώνησε μια ιστορική ομιλία στο λιμάνι της πόλης. Ήταν μια σπάνια, συναισθηματική ομιλία, με υψηλούς συμβολισμούς και σκληρές αλήθειες για το κομμάτι από τα σπλάχνα της Θεσσαλονίκης που εξοντώθηκε στα ναζιστικά στρατόπεδα. «Ποιοι θρήνησαν το 1945 τους εξαφανισμένους γείτονές τους; Ποια μνημεία στήθηκαν; Ποιες τελετές έγιναν; Μόνη η κοινότητα, καθημαγμένη και ρακένδυτη, πάλευε να ανασυστήσει την ύπαρξή της και να θρηνήσει τους νεκρούς της. Η πόλη, η κοινωνία, η χώρα ολόκληρη, αδιαφόρησαν. Κρύφτηκαν πίσω από το δάχτυλό τους. Έκαναν πως δεν ήξεραν τι συνέβη, ποιος το έκανε, ποιος βοήθησε, ποιος προστάτευσε όταν άλλοι, πολλοί, γκρέμιζαν, έκαιγαν, έκλεβαν, καταλάμβαναν τον χώρο και τα υπάρχοντα των πολλών απόντων και των λιγοστών παρόντων», είπε ο κ. Μπουτάρης, κάνοντας αίσθηση με τον τολμηρό του λόγο.

Λίγες ημέρες μετά, το «Κ» προσπάθησε να ανιχνεύσει τον αντίκτυπο της ομιλίας στους ανθρώπους που τους αφορούσε περισσότερο: στα μέλη της Ισραηλιτικής Κοινότητας της Θεσσαλονίκης. Όχι όμως μέσα από τους επιζώντες του Ολοκαυτώματος, αλλά μέσα από τα μάτια των σημερινών νέων Ελλήνων Εβραίων που ζουν και εργάζονται στην πόλη. Τους συναντήσαμε στον χώρο εργασίας τους και προσπαθήσαμε να κατανοήσουμε τον βαθμό σύνδεσής τους με το τραυματικό παρελθόν και επίσης με τη θρησκεία. Πώς βίωσαν οι ίδιοι την ομιλία του δημάρχου; Πόσο δραστήρια και διακριτή είναι σήμερα η Ισραηλιτική Κοινότητα στην πόλη τους; Γιατί είναι σημαντική η κατασκευή του νέου Μουσείου Ολοκαυτώματος για την ανάδειξη της πόλης σε σύγχρονο διεθνές τοπόσημο ιστορικής μνήμης και μελέτης για την κοινότητα; Ποιοι είναι οι νέοι άνθρωποί της και τι όνειρα κάνουν για το μέλλον;

Νόρα Κούνιο, 36 ετών και Λάρι Κούνιο, 29 ετών, επιχειρηματίες, φωτογραφικά και ηλεκτρονικά είδη

Ο κ. Μπουτάρης μίλησε για την ιστορική μνήμη σε μια πόλη η οποία, θάβοντας το παρελθόν της, έχασε ταυτόχρονα και την ταυτότητά της. Η ομιλία τίμησε τους μάρτυρες και τους επιζήσαντες του Ολοκαυτώματος με έναν λογοτεχνικό και βιωματικό τρόπο, που άγγιξε τις καρδιές και τις μνήμες όλων μας.

Οι πρόγονοί μας εκδιώχθηκαν στα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης (Άουσβιτς-Μπίρκεναου και Μπέργκεν-Μπέλζεν) και στην πλειονότητά τους εξοντώθηκαν. Από

πολύ μικρή ηλικία μάθαμε την ιστορία του Ολοκαυτώματος και τη φριχτή πραγματικότητα που βίωσαν οι παππούδες και οι γιαγιάδες μας, συζητώντας είτε σε οικογενειακά τραπέζια είτε σε εκδηλώσεις μνήμης των θυμάτων της ναζιστικής θηριωδίας. Ως προς το θρησκευτικό ζήτημα, γιορτάζουμε όλες τις μεγάλες γιορτές, όπως την Πρωτοχρονιά και την ημέρα της εξιλέωσης, αλλά ακόμα και το Καμπαλάτ Σαμπάτ, την εβραϊκή προετοιμασία για την αργία του Σαββάτου.

Η Ισραηλιτική Κοινότητα προάγει πολιτισμό μέσω ποικίλων ενεργειών στη Θεσσαλονίκη, έχοντας καταλυτικό ρόλο στις πολιτιστικές, στις θρησκευτικές, ακόμα και στις αθλητικές εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα στην πόλη μας. Εμείς, παράλληλα, κρατάμε ισχυρούς τους δεσμούς μας μέσω του Σχολείου, της Κατασκήνωσης, του Κοινοτικού Κέντρου, της Χορωδίας, της Μακαμπί και πολλών ακόμα δραστηριοτήτων.

Σίγουρα αποτελεί ένα πολύ σημαντικό βήμα για τη Θεσσαλονίκη, αλλά και για την Ελλάδα, η κατασκευή του Μουσείου Ολοκαυτώματος. Θα αναδείξει την πλούσια διαδρομή της εβραϊκής παρουσίας, από τον ισπανικό διωγμό του 14ου αιώνα έως και τον βίαιο εκτοπισμό της κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Θα δημιουργηθεί ένα Μουσείο Μνήμης και Μαρτυρίας των Εβραίων και παράλληλα θα αναδείξει το ιστορικό εβραϊκό παρελθόν της Θεσσαλονίκης, που τόσα χρόνια επιμελώς παρέμενε θαμμένο.

Με λύπη και αγωνία παρατηρούμε την άνοδο του αντισημιτισμού και του ρατσισμού στην Ευρώπη και στην Ελλάδα, ως απόρροια της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Το όνειρο, λοιπόν, είναι να μεγαλώσουν τα παιδιά μας και οι απόγονοί τους σε ένα ειρηνικό και ασφαλές περιβάλλον, χωρίς θρησκευτικές, χρωματικές ή φυλετικές διακρίσεις. Οφείλουμε να δημιουργήσουμε έναν κόσμο που θα φωνάζει «Ποτέ ξανά».

Μπόνου Μεβοράχ, 29 ετών, σχεδιάστρια μόδας

Η πρώτη σκέψη μου στο ξεκίνημα της ομιλίας του κ. Μπουτάρη πήγε στη γιαγιά μου, που είχε το ίδιο όνομα με την ηρωίδα της ομιλίας, Μπουένα, η οποία μας εξιστορούσε τα βιώματά της από το στρατόπεδο συγκέντρωσης Άουσβιτς-Μπίρκεναου. Ήταν μια ομιλία που με συγκίνησε ιδιαίτερα, καθώς περιέγραφε τα θλιβερά γεγονότα του παρελθόντος, συνδυάζοντάς τα με τη σημερινή πραγματικότητα όσον αφορά το εβραϊκό στοιχείο στην πόλη μας. Επίσης, αξιοσημείωτη ήταν η αναφορά στις δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι επιζήσαντες Εβραίοι ως προς την επανένταξή τους στο κοινωνικό πειβάλλον της Θεσσαλονίκης.

Ιδιαίτερα ενδιαφέρον, ωστόσο, ήταν και το σημείο της ομιλίας που ανέδειξε το θέμα της βεβήλωσης των εβραϊκών μνημείων και την αποκατάσταση της θέσης του μνημείου του Ολοκαυτώματος στην πλατεία Ελευθερίας.

Είμαστε παιδιά και εγγόνια των ανθρώπων που βίωσαν όλη αυτή την κτηνωδία, μεγαλώσαμε μαζί τους κοιτώντας τον αριθμό στο χέρι τους και ακούγοντας τα βιώματά τους. Προσπαθώ να ακολουθώ τα έθιμα και τις παραδόσεις μας, και να παρακολουθώ τα εβραϊκά δρώμενα. Η Ισραηλιτική Κοινότητα Θεσσαλονίκης είναι μια κινητοποιημένη και ισχυρή κοινότητα. Η πολύτιμη βοήθεια του κ. Μπουτάρη και του δυναμικού ηγετικού συμβουλίου του έχει ως αποτέλεσμα να υλοποιηθούν πολλοί στόχοι της κοινότητάς μας και να τονωθεί το εβραϊκό στοιχείο στην πόλη μας. Μεγάλο κομμάτι της εβραϊκής νεολαίας, λόγω της οικονομικής κατάστασης, έχει φύγει στο εξωτερικό με στόχο την εύρεση εργασίας. Το άλλο κομμάτι της, το οποίο παραμένει στην πόλη μας, είτε ασχολείται με οικογενειακές επιχειρήσεις που έχουν καταφέρει να επιβιώσουν σε αυτή τη δύσκολη οικονομική κατάσταση είτε κάνει τη δική του προσπάθεια.

Το Μουσείο του Ολοκαυτώματος είναι πολύ σημαντικό έργο για τη Θεσσαλονίκη. Θα είναι ένα ορόσημο για τα Βαλκάνια, καθώς θα προσελκύσει επιφανή κόσμο, όπως μελετητές και ανθρώπους του πνεύματος, που θα έρθουν στη Θεσσαλονίκη για μελέτη και για να δουν από κοντά αυτό το στολίδι της πόλης. Θα ενισχύσει την κοινωνική αξία της Θεσσαλονίκης και τη διεθνή της φήμη, αλλά θα τονώσει και την αγορά, προσελκύοντας μεγαλύτερο κύμα τουρισμού.

Νέλλη Φλωρεντίν, 33 ετών, ψυχολόγος

Η ομιλία του κ. Μπουτάρη ήταν ιστορικής σημασίας. Είναι, ίσως, η πρώτη φορά που ένας Έλληνας αξιωματούχος αναγνωρίζει ότι δεν είχε δοθεί η πρέπουσα σημασία στη διατήρηση της μνήμης των θυμάτων του Ολοκαυτώματος, αλλά και στην ανάδειξη της ιστορίας της Εβραϊκής Κοινότητας στην πόλη. Μια τέτοια παραδοχή,

αλλά και μια υπόσχεση για αλλαγή και ανάληψη ευθύνης για τη μετατροπή της σιωπής σε λόγο, μόνο θαρραλέα μπορώ να τη χαρακτηρίσω. Αυτή η ομιλία ήταν διαφορετική, με έκανε να νιώσω δικαιωμένη και αισιόδοξη για το μέλλον της κοινότητας και της πόλης.

Ο παππούς και η γιαγιά μου, οι γονείς της μητέρας μου, σε μικρή ηλικία τότε, είχαν κρυφτεί σε σπίτια Ελλήνων χριστιανών. Ο παππούς μου, ο οποίος διετέλεσε για αρκετά χρόνια πρόεδρος της Ισραηλιτικής Κοινότητας Θεσσαλονίκης, κατέφυγε μόνος του στην Αθήνα για να γλιτώσει. Η γιαγιά μου, η οποία σήμερα είναι η μόνη εν ζωή, θυμάται με λεπτομέρειες εκείνα τα δύσκολα χρόνια, αλλά είναι ευγνώμων που αυτή και η οικογένειά της γλίτωσαν την τραγική εμπειρία των στρατοπέδων. Από την πλευρά του πατέρα μου, ο παππούς μου, δυστυχώς, μαζί με όλη του την οικογένεια έζησαν την τραγικότητα του στρατοπέδου Άουσβιτς και ήταν ο μόνος, μαζί με τον αδερφό του, που επέζησε και γύρισε στη Θεσσαλονίκη.

Πριν από κάποια χρόνια, επισκέφτηκα τα στρατόπεδα συγκέντρωσης στην Πολωνία και δυσκολεύτηκα να πιστέψω μέχρι πού μπορεί να φτάσει η ανθρώπινη κτηνωδία. Η γιαγιά μου, την οποία επίσης δεν γνώρισα, φυγαδεύτηκε με την οικογένειά της στην Αθήνα, όπου δούλεψε ως γκουβερνάντα σε ένα σπίτι χριστιανών. Η σύνδεσή μου με αυτό το κομμάτι του εβραϊσμού είναι πιο έντονη απ' ό,τι η σύνδεσή μου με τη θρησκεία. Η Ισραηλιτική Κοινότητα στη Θεσσαλονίκη προσπαθεί να είναι αρκετά δραστήρια και τα τελευταία χρόνια, με τη συνεργασία της με τον δήμο, γίνεται όλο και πιο διακριτή. Βέβαια, αρκετές φορές συνειδητοποιώ ότι κάποιοι Θεσσαλονικείς δεν γνωρίζουν για την ιστορία της και τη σημερινή της σύσταση. Οι νέοι της κοινότητας που μένουν στη Θεσσαλονίκη δεν είναι πολλοί, καθώς λόγω της κρίσης αρκετοί επέλεξαν να φύγουν στο εξωτερικό, πολλοί εκ των οποίων στο Ισραήλ. Όσοι έχουν μείνει ασχολούνται με το εμπόριο και τις επιστήμες και αρκετοί έχουν παντρευτεί ομόθρησκους και έχουν δημιουργήσει οικογένεια. Πολλοί είναι, βέβαια, πλέον και οι αλλόθρησκοι γάμοι.

Το Μουσείο Ολοκαυτώματος θα είναι μια «γέφυρα του παρελθόντος και του μέλλοντος», γιατί από τη μία θα αναδείξει την ιστορία της κοινότητας και από την άλλη θα αποτελέσει για τις επόμενες γενιές ένα σύμβολο ενάντια στον ρατσισμό και στον αντισημιτισμό και επίσης ένα σύμβολο υπεράσπισης των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

ΠΗΓΗ: www.kathimerini.gr